Ochrana zaměstnaných.

Sděluje odb. rada Fr. Benáček.

K tomu, aby se podle zák. o osmihodinové době pracovní smělo započíti s prací již před 5. hodinou ranní, nestačí pouhá existence »veřejného zájmu«, nýbrž je potřebí, aby ministerstvo sociální péče vydalo o tom zvláštní předpisy.

Stěžovatel byl trestním nálezem okresní správy politické z 28. února 1927, č. br. 66/2, uznán vinným přestupkem § 8 zák. č. 91/18, jehož se dopustil tím, že ve své pekárně pracoval před 5. hod. ranní. Odvolání, jež stěžovatel z nálezu toho podal k zemské správě politické v O., zamítl žalovaný úřad naříkaným rozhodnutím, poněvadž skutková podstata přestupku jest prokázána doznáním obviněného a konaným šetřením. Ve stížnosti do rozhodnutí toho podané namítá nejprve stěžovatel, že jeho pomocník I. O. konal před 5. hodinou ranní pouze přípravné práce pro pečení, jež podle § 7 cit. zák. nevyžadují zvláštního povolení, i když přesahují obvyklou v závodě stanovenou dobu pracovní. Námitku tohoto druhu stěžovatel během celého řízení správního neuplatnil, a jest proto námitka tato teprve ve stížnosti k Nejvyššímu správnímu soudu podle §§ 5 a 6 zákona o správním soudě nepřípustná. Další námitka, že občanstvo si žádá čerstvé pečivo již o 6., resp. 7. hodině ranní, a že proto veřejný zájem vyžaduje toho, aby v živnosti stěžovatelově bylo pracováno již před 5. hodinou ranní, jest bezdůvodná, neboť k tomu, aby se z veřejného zájmu smělo v podniku některém započíti s prací již před 5. hodinou ranní, nestačí již existence takovéhoto veřejného zájmu sama, nýbrž jest podle § 8, odst. 2, cit. zák. potřebí, aby ministr sociální péče ve shodě s ministry zúčastněnými o tom vydal zvláštní předpisy. Že by se tak způsobem zde stanoveným bylo stalo buď všeobecně pro podniky pekařské vůbec, nebo pro pekařské podniky v T., nebo konečně pro podnik stěžovatelův, to stěžovatel netvrdí a důvodně by ani tvrditi nemohl, neboť zvláštní předpisy ve smyslu shora cit. zák. ustanovení byly ministerstvem sociální péče ve srozumění se zúčastněnými ministry vydány dosud jen v čl. IV. nařízení z 11. ledna 1919, č. 11 Sb. z. a n., v němž však podniky pekařské uvedeny nejsou. Bezdůvodnou jest také námitka, že zaměstnanci stěžovatelovi souhlasí se započetím práce před 5. hodinou ranní. Nejvyšší správní soud vyslovil a blíže odůvodnil již ve svém nálezu z 24. září 1928, č. 6654/27*), že takovýto souhlas zaměstnanectva nevylučuje trestní odpovědnost podnikatele závodu za dodržení zákonné doby pracovní. Konečně námitka, že by stěžovatel při přesném dodržování cit. předpisu zákona nebyl s to obstáti proti konkurenci ostatních pekařských podniků a byl by tak na své existenci zničen, není důvodem, jenž by podle zákona stěžovatele osvobozoval od povinnosti šetřiti cit. předpisu zákonného. Jest proto i tato námitka bezdůvodnou a slušelo proto stížnost zamítnouti.

(Nález Nejvyššího správního soudu ze dne 15. dubna 1929, č. 15.250/27.)

---

1. Ustanovení § 4 zák. č. 91/1918 Sb. o osmihodinové době pracovní platí také pro podniky hornické. — II. Ustanovení § 4 zák. č. 115/1884 ř. z. o nedělním klidu nebylo předpisem § 4 zák. č. 91/1918 Sb. o osmihodinové době pracovní zrušeno, nedotýká se však práva zaměstnanců na nerušenou přestávku 32 hodin v každém týdnu. Právo toto může býti obmezeno jen v rozsahu odst. 3, § 4 zák. č. 91/1918 Sb. ministerským povolením podle odst. 5 tohoto zákonného ustanovení.

Naříkaným rozhodnutím zamítl žalovaný úřad odvolání stěžující si firmy z výměru revírního báňského úřadu v Mostě, jímž bylo jí tímto

*) Nález uveřejněn v »Soc. revui« 1928, str. 505.

úřadem u výkonu dozoru nad hornictvím vytčeno, že ve svém dolu »Pavel II.« v H. nechala střelmistry, jakož i strojníky u čerpadel a u těžného stroje pracovati opětovně ve všechny všední dny i v nedělích, tak na př. i v období od 1. do 29. ledna 1926, aniž byly dodrženy pracovní přestávky § 4 zák. z 19. prosince 1918, č. 91 Sb. Stěžovatelka byla současně vyzvána, aby tuto závadu ospravedlnila, jinak že by proti ní musilo býti zavedeno trestní řízení podle § 13 zit. zák. O stížnosti do rozhodnutí toho podané Nejvyšší správní soud uvážil: Vlastní předmět sporu tvoří otázka, přísluší-li podle platných předpisů právních některým hornickým dělníkům, jako střelmistrům, strojníkům při čerpadlech a pod. přestávka stanovená v § 4 zák. č. 91/18, t. j. nerušených 32 hodin jednou týdně. Stěžovatelka to popírá a odvolávajíc se v tomto směru na zák. čís. 115/84 ř. z. namítá, že v daném případě jde o kategorie dělníků, povolaných k výkonu takových prací, jež jsou podle § 4 tohoto zákona z nedělního klidu vyňaty. Aby bylo lze tuto spornou otázku spolehlivě rozřešiti, jest třeba objasniti si vzájemný poměr obou norem, jež tu rozhodují, t. j. na jedné straně předpisu § 4 zák. o ochraně dělnictva, vydaného v r. 1884, na druhé pak § 4 zák. o osmihodinové době pracovní z r. 1918. Pokud jde o zákon o osmihodinové době pracovní z r. 1918, dlužno nejprve zdůrazniti, že se zákon ten vztahuje také na provoz hor celým svým obsahem a nikoli snad jen svým předpisem osmihodinového pracovního dne, jak je normován v § 1 tohoto zákona. To podává se nejen z toho, že ani v nadpisu tohoto zákona, ani v dalších jeho předpisech, následujících po jeho § 1. platnost dalších norem tohoto zákona nebyla omezena na určité skupiny zaměstnavatelské, zejména snad jen na podniky podléhající právu živnostenskému, nýbrž také ze slovného znění těchto dalších předpisů (zejména z § 6, bodu 2. a § 13), kde se mluví dokonce výslovně o podnicích hornických i o báňských úřadech. Nelze také nahlédnouti, proč by byl zákonodárce chtěl právě horníkům odepříti výhodu nově zavedenou zákonem o osmihodinové době pracovní, když zákonodárství až dosud s úpravou zákonné ochrany dělnictva začínalo právě u horníků a právě těmto zaměstnancům přiznávalo do jisté míry v tomto směru přednost před dělnictvem ostatním. Tak byl již § 4 zákona č. 115/84 zaveden v hornictví nedělní klid. Vedle toho byly zde ovšem pro některé práce ze zásadního nedělního klidu připuštěny výjimky, zčásti ipsa lege, zčásti po souhlasu báňského úřadu. V § 4 zákona o osmihodinové době pracovní z r. 1918 zaručuje se v odst. 1 zaměstnancům každý týden nepřetržitá přestávka nejméně 32 hodiny. Tato přestávka má podle odst. 2 připadati zpravidla na neděli, zůstávají však v tom směru zachovány v platnosti výjimky, stanovené v zákoně o nedělním klidu, na kterýžto zákon se prostě odkazuje. Zásada 32hodinové přestávky, stanovená v odst. 1., § 4, může sice podle 3. odst. téhož paragrafu býti také prolomena, jde-li o podniky nepřetržitě provozované, avšak výjimka tato jest podmíněna povolením, jež by musil uděliti ministr sociální péče; nemůže proto býti o ní řeč, dokud takovéto ministerské povolení uděleno nebylo. Dojde-li k povolení takovéto výjimky, jak ji má citovaný zákon na mysli, omezuje se týdenní 32hodinová přestávka potud, že v takovémto případě nastupuje jen jednou za 3 týdny, ale pak musí připadnouti vždy na neděli. — Porovnají-li se příslušné předpisy obou zákonů (t. j. § 4 zákona z r. 1884 a § 4 zákona z r. 1918), vyplývá z toho porovnání, že prvý zákon jedná o nedělním klidu při hornictví, druhý pak v prvé řadě o 32hodinové přestávce. Každá z těchto norem má tudíž za předmět otázky různé a nelze tedy pochybovati, že obě tyto normy platí vedle sebe. Zejména zůstávají v platnosti také v zákoně upravené výjimky z nedělního klidu při hornictví. Leč tyto výjimky nemohou se nikterak dotknouti 32hodinových přestávek, jak pozdějším zákonem byly zavedeny. Jest tudíž stížnosti dáti za pravdu, že předpis § 4 zákona z roku 1884 zůstává

i nadále v platnosti, zvláště když zákon o osmihodinové době pracovní (§ 4, odst. 2.) se na zákon o nedělním klidu výslovně odvolává. Leč z toho plyne jen, že tam, kde půjde o práce, uvedené v § 4 zákona o nedělním klidu, nemusí 32hodinová přestávka připadnouti na neděli. Neplyne však z toho, že dotčení tím zaměstnanci smějí býti ve svém právu na každotýdenní 32hodinovou přestávku zkracováni. I to jest ovšem přípustné, leč jen v mezích 3. odst., § 4 zákona z roku 1918, t. j. jen na podkladě povolení ministerstva a s omezením, jak stanoveno v cit. odst. 3. Takovéto ministerské povolení však pro hornictví nesporně vydáno nebylo a není zejména obsaženo ani v nařízení č. 11/19.
(Nález Nejvyššího správního soudu ze dne 9. října 1929, č. 18.082/29.)

V živnosti pekařské není dovoleno konati v době noční jakékoli práce, tedy ani tak zv. práce přípravné.

Nálezem městské rady v Brně ze dne 14. března 1927, č. 3437/IV, byla stěžovateli jako odpovědnému zástupci firmy »D. P.« v Brně uložena pro přestupek § 8 zákona č. 81/1918, spáchaný tím, že dne 3. února 1927 bylo započato v závodě jmenované firmy s prací u válu o 4. hod. 40 min. ráno, pokuta 5000 Kč, v případě nedobytnosti vězení v trvání 180 dnů. V odvolání proti tomu podaném bránil se stěžovatel tím, že práce, které podle zjištění živnostenského inspektorátu byly ve zmíněné době konány, spadají pod pojem tak zv. prací pomocných, uvedených v § 7 cit. zákona, a v oběžníku ministerstva sociální péče ze dne 1. října 1921, č. 3042/G, k nimž není třeba zvláštního povolení úředního. — Naříkaným rozhodnutím zemská správa politická odvolání nevyhověla, jelikož skutková podstata přestupku, kladeného stěžovateli za vinu, jest prokázána částečně vlastním jeho doznáním a konaným šetřením. — O stížnosti na toto rozhodnutí podané uvážil Nejvyšší správní soud toto: Podle §§ 1 a 8 zákona ze dne 19. prosince 1918, č. 91 Sb. z. a n., je v podnicích, podléhajících živnostenskému řádu, noční práce, t. j. práce od 10. hodiny večerní do 5. hodiny ranní zásadně vůbec zakázána. Výjimky jsou připuštěny — nehledíc k podnikům nepřetržitě provozovaným a k přechodným opravám závodních zařízení při nastalých poruchách — pouze v případech, ve kterých toho vyžaduje veřejný zájem nebo pravidelná potřeba obyvatelstva. Určiti případy ty byl zákonem zmocněn ministr sociální péče ve srozumění se zúčastněnými ministry, což stalo se v článku IV. nařízení ministra sociální péče ze dne 11. ledna 1919, č. 11 Sb. z. a n., ve kterém se pod č. 1—15 vypočítávají podniky, v nichž se noční práce dovoluje. Podniky pekařské však v citovaném článku uvedeny nejsou. — Podle toho je v podnicích pekařských, které nejsou podniky nepřetržitě provozovanými, a nejde-li toliko o přechodnou opravu závodního zařízení při nastalých poruchách, noční práce vůbec zakázána. Není tedy po zákonu dovoleno konati v noci ani jakékoli práce pomocné nebo přípravné (srov. nález Boh. A 7034/28).*)

Naříkané rozhodnutí je založeno na zjištění živnostenského inspektorátu, podle něhož byly v závodě firmy »D. P.« dne 3. února 1927 před 5. hodinou ranní prováděny nikoli výhradně práce pomocné ve smyslu § 7 zákona č. 91/1918, nýbrž i práce, přináležející k samé výrobě, a to vyvažování, dělení a kulacení těsta. Stížnost nepopírá ani, že závod firmy »D. P.« jest podroben živnostenskému řádu, ani že zmíněné práce skutečně byly konány, nýbrž namítá jen, že jsou to práce přípravné, jaké má na mysli § 7 zákona č. 91/1918 a

*) Nález Nejv. správ. soudu ze dne 18. ledna 1928, č. 626, uveř. v »Soc. revui« 1928, str. 332.